

**Vabariigi Valitsuse korralduse „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu osaline
kehtestamine Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osas“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega kehtestatakse kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering (edaspidi *REP*) osaliselt asukoha eelvaliku alusel Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osas planeerimisseaduse § 53 lõike 1 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 27¹ lõigetega 1 ja 3, ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (edaspidi *EhSRS*) §-dega 30⁶ ja 30⁹.

Eelnõu valmistas ette Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise erinõunik Indrek Sirp (indrek.sirp@kaitseministeerium.ee) ja õigusosakonna õigusteeninduse valdkonna juht Meelika Väravas (meelika.varavas@kaitseministeerium.ee) koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse planeeringute ja riigikaitseliste ehitiste töövõime projektijuht Priit Alekask'iga (priit.alekask@rkik.ee).

Kaitsetööstuspargi REP-i eesmärgiks on planeerida kaitsetööstuspark laskemoona, lahingumoonna, lõhkematerjali ning lõhkeaine tootmiseks ja selle toimimiseks vajalik taristu. Juba Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027 punktis 1.1.6 oli eesmärgiks seatud, et suurenenud riigikaitseinvesteeringutest peab osa saama ka Eesti kaitsetööstus. Selleks toetab Vabariigi Valitsus Eesti kaitsetööstust ning arendab välja laskemoona-, relva- ja droonitootmist võimaldava tööstuspargi. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2025-2027 on samuti seatud eesmärgiks kaitsetööstuspargi rajamine. Eesti tugevdab riigikaitset, eraldades alates 2024. aastast vähemalt kolm protsenti sisemajanduse kogutoodangust kaitsekuludeks. Alates 2026. aastast on seatud eesmärgiks eraldada vähemalt viis protsenti sisemajanduse kogutoodangust kaitsekuludeks. Samal ajal on Eesti huvides see, et Euroopa kaitsetööstus muutunud julgeolekuolukorras kiiresti kohaneks ja kaitsevarustuse, sealhulgas laskemoona tootmisvõimsust märkimisväärselt kasvataks. Kaitsetööstuspargi rajamisega panustab Eesti riik Eesti ja Euroopa kaitsetööstuse tugevdamisse.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on kehtestada kaitsetööstuspargi REP osaliselt asukoha eelvaliku alusel Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osas, seejuures loobudes detailse lahenduse koostamisest. Kaitsetööstuspargi REP-i asukoha eelvaliku ja mõjude hindamise, sh KSH esimese etapi aruandest¹ (edaspidi *aruanne*) nähtub, et nii Pärnu 1 ala kui ka Põhja-Kiviõli ala puhul

¹ Hendrikson & Ko OÜ „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine. Asukoha eelvalik ja mõjude hindamise sh keskkonnamõjude strateegilise hindamise

puuduvad välistavad tegurid kaitsetööstuspargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega. Detailse lahenduse koostamisest loobumisel jõutakse kavandatava kaitsetööstuspargi rajamiseni Kaitseministeeriumi poolt plaanitud ajaraamis ning see aitab kaasa Eesti julgeoleku tagamisele.

Osaline REP-i kehtestamine võimaldab vajadusel jätkata REP-i menetlust Aidu eelvalikuala ja Piirsalu eelvalikuala osas, mis on osutunud samuti sobivaks toetamaks REP-i eesmärki. Pärnu 2 eelvalikuala ei osutunud sobivaks kaitsetööstuspargi rajamiseks.

3. Eelnõu sisu

Eelnõu I osas antakse ülevaade kaitsetööstuspargi REP-i koostamise olulisematest asjaoludest ja menetluse käigust, sh asukoha eelvaliku menetlusprotsessist.

Eelnõu II osa käsitleb kaitsetööstuspargi REP-i õiguslikku alust, sh 18. juulil 2025. a jõustunud PlanS-i ja EhSRS-i muudatusi, mis võimaldavad REP-i kehtestada asukoha eelvaliku alusel ilma PlanS § 41 kohast REP-i asukoha eelvaliku otsuse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) esimese etapi aruande vastuvõtmist tegemata.

Eelnõu III osas tuuakse välja peamised põhjendused ja kaalutlused, millest Vabariigi Valitsus korralduse andmisel lähtub. Punktides 3.1. ja 3.2. kirjeldatakse REP-i kehtestamise eesmärki, sh täpsustatud REP-i eesmärki ja riigi huvi ning kavandatavat tegevust, hooneid ja rajatisi. Punktis 3.3. antakse kokkuvõtlik ülevaade asukoha eelvaliku ja mõjude hindamise, sh *KSH* esimese etapi aruande tulemusena selgunud eelvaliku aladest. Punkt 3.3 hõlmab ka mõjude hindamise aruande kokkuvõtet. Punktis 3.3.3. selgitatakse osalise REP-i kehtestamise võimalust ning vajadust. Punktis 3.4. põhjendatakse detailse lahenduse koostamisest loobumise võimalust ja olulisust kaitsetööstuspargi rajamisel. Punktis 3.5. antakse ülevaade eelvalikualade projekteerimistingimuste andmiseks olevatest tingimustest ja planeeringu elluviimisest. Punktis 3.6. analüüsitakse kohaliku omavalituse üksuste õiguste riivet, muuhulgas antakse ülevaade Pärnu 1 alal ja Põhja-Kiviõli alal kehtivatest planeeringutest ning asukoha eelvaliku arvamuste esitamise etapis esitatud seisukohtadest. Punktis 3.7. antakse kokkuvõtlik ülevaade avaliku väljapaneku ajal esitatud arvamustest.

Eelnõu IV osas esitatakse kokkuvõte ning seejärel järgneb korralduse resolutiivosa (V). Resolutiivosa punkti 1 kohaselt kehtestatakse kaitsetööstuspargi REP osaliselt (osahaldusakt) asukoha eelvaliku alusel Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osas. Osaline kehtestamine on vajalik, et jätkata REP-i menetlust vajaduse ilmnemisel ka eelvalikualade Aidu ja Piirsalu osas. Punkt 2 sisaldab infot riigi eriplaneeringu kehtestamisega peatuvate planeeringute kohta. Punkt 3 seab Kaitseministeeriumile kui planeeringu koostamise korraldajale kohustuse selgitada korralduse andmisest alates viie aasta jooksul välja võimalus kehtestada REP ka eelvalikualade Piirsalu ja

Aidu osas. Punktis 4 seatakse kohustus tagada kompensatsioonimeetmete elluviimine. Punktidest 5 ja 6 tulenevad kohustused Kaitseministeeriumile korralduse ja REP-i dokumentide avaldamise ning REP-i kehtestamisest teavitamise osas.

Eelnõu VI ja VII osa on vaidlustamise viide ja korralduse PlanS kohane teatavaks tegemine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu arvestab Euroopa Nõukogu 21.05.1992 direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kohta (ELT L 206, 22.07.1992, lk 7-50, edaspidi *direktiiv 92/43/EMÜ*). Direktiivi 92/43/EMÜ eesmärk on aidata tagada Euroopa Liidus bioloogiline mitmekesisus, kaitstes looduslikke elupaiku ning looduslikke looma- ja taimeliike. Eesmärkide täitmiseks on direktiivist lähtuvalt loodud maailma suurim ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mis koosneb erikaitsealadest, mille Euroopa Liidu riigid on määranud. Natura 2000 võrgustiku osaks sätestati direktiiviga 92/43/EMÜ ka Euroopa Parlamendi 30.11.2009 direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta ((ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) alusel valitud linnualad. Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõike 2 kohaselt tuleb igal liikmesriigil võtta kasutusele vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi 92/43/EMÜ eesmärkide täitmist.

Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõige 3 kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

KSH osana viidi läbi Natura 2000 võrgustiku alale avalduva mõju hindamine direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 45 alusel. Mõju hindamise tulemusest selgus, et ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustiku alale ei kaasne Pärnu 1, Pärnu 2, Põhja-Kiviõli ega Aidu eelvalikualade valimisel ja välja arendamisel. Piirsalu eelvalikuala valimisel on võimalik ebasoodne mõju ära hoida vastavate meetmete rakendamisel.

Korralduse III osa punktis 3.3.1. on esitatud kokkuvõtte mõjude hindamise tulemustest, sh Natura mõju hindamise tulemustest.

5. Korralduse mõjud

Kaitsetööstuspargi REP-i kehtestamine avaldab positiivset mõju eeskätt laskemoona tööstusharu arengule ja loob eeldused innovatsiooniks selles valdkonnas. Korralduse rakendamine on olulise positiivse mõjuga riigi julgeolekule ja kaitsevõimele. REP-i algatamise hetkel oli Eestis 11 ettevõtjal relvaseaduse alusel tegevusluba sõjarelvade ümber ehitamiseks, remontimiseks ja hooldamiseks, ning sõjarelvade ja laskemoona vedudeks, kuid ei olnud ühtegi laskemoonatootjat, kellel oleks oma käitlemiskoht. 2025. aasta sügisel valmib Ämari lennubaasis esimene lahingumoonatööstus, mis saab olema ajutine lahendus kuni viieks aastaks. Kaitsetööstuspargis hoonestusõiguse seadmiseks korraldas Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus valikpakkumise, millele esitati 12 pakkumist. Üheksa ettevõtet kutsuti läbirääkimistele ning lähiajal selgub edukaks osutunud ettevõtete arv. Pakkumisi oli nii suurekaliibrilise laskemoona, lahingumoonatööstuse kui ka laskemoona komponentide tootmiseks. Hinnanguliselt võivad ettevõtete investeeringud ulatuda 300-400 miljoni euroni ning loodud töökohtade arv 300-400. Kaitsetööstuspark võimaldab teha teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni laskemoona valdkonnas.

REP-i elluviimisega kaasnevate mõjude hindamiseks viidi läbi KSH ning selle osana Natura 2000 võrgustiku alale avalduva mõju hindamine. Mõjude hindamise tulemustest on ülevaade korralduse punktis 3.3.1. Pärnu 1 alal metsalinnustiku elupaikade kao ja häiringu mõju kompenseerimiseks ning rohevõrgustiku toimimisele avalduva mõju leevendamiseks koostati koostöös Kliimaministeeriumi ja Keskkonnaametiga kompensatsioonimeetmete kava, mille elluviimine toimub paralleelselt kaitsetööstuspargi arendamisega.

Kaitsetööstuspargi REP-i osalise kehtestamisega peatuvad tulenevalt PlanS § 53 lõikest 2 Pärnu 1 alal ja Põhja-Kiviõli alal varem kehtestatud ja korralduse punktis 3.6 nimetatud planeeringud.

6. Korralduse rakendamisega seotud tegevused ja vajalikud kulud

REP-i elluviimist on plaanis alustada Pärnu 1 alast. Vajalikud eelarvevahendid on planeeritud Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarves. Kaitseministeerium on esialgselt planeerinud 50 miljonit eurot kaitsetööstuspargi baastaristu projekteerimiseks ja ehituseks. Projekteerimistöödega alustatakse lähiajal. Projekteerimine toimub erinevates etappides, mis võimaldab alustada kiiresti pärast planeeringu kehtestamist ka ehitustegevusega 2025. aasta viimases kvartalis. Suurem ehitustegevus jääb 2026. aastasse. Baastaristuna on plaanis ehitada juurdepääsuteed, pargi sisesed teed, elektri- ja sideliinid ning nendega seotud muud kohalikud rajatised, vee- ja kanalisatsiooni jaotustorustik ja nendega seotud muud kohalikud rajatised, tuletõrje veevarustuse rajatised, gaasi- ja soojavarustuse rajatised, piirdead, väravad, tõkkepuud ja nendega seotud hooned, hoidlad, laskemoona või lõhkeaine katseplats ja lõhkeaine tootmisjääkide hävitamise plats, tööstuspargi haldamisega seotud administratiivhoone jms.

7. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu koostöölastamine

Kaitsetööstuspargi REP-i menetluse käigus on materjal koostöölastatud kõigi asjaomaste ministeeriumite ja asutustega ning küsitud arvamust huvitatud isikutelt ja asutustelt. Käesolev eelnõu esitati lähtuvalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikest 1 eelnõude infosüsteemi kaudu (edaspidi *EIS*) koostöölastamiseks Kliimaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Siseministeeriumile, Riigikantseleile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja e-postiga arvamuse avaldamiseks Muinsuskaitseametile, Keskkonnaametile, Terviseametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Eesti Geoloogiateenistusele, Päästeametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Maa- ja Ruumiametile ning Transpordiametile. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostöölastas eelnõu koos sisulise märkusega, kuid kõik teised eelnimetatud ministeeriumid ning Eesti Linnade ja Valdade Liit koostöölastasid eelnõu ilma sisuliste märkusteta. Eelnõule esitasid arvamusi Keskkonnaamet, Päästeamet, Terviseamet, Eesti Geoloogiateenistus ning Maa- ja Ruumiamet.

Esitatud ettepanekutest lähtuvalt tehti korralduses ja aruandes täpsustused, muuhulgas jäeti korralduse resolutsiooni punkt 2 eelnõus esitatud kujul välja, kuid sellest lähtuvalt täiendati punkti 1 sõnastust, samuti on eelnõu kohane resolutsiooni punkt 3 välja jäetud, kuna tegemist seadusest tuleneva nõudega. Olulise mõjuga põhimõttelisi muudatusi võrreldes EIS-i koostöölastamisele ja arvamuse avaldamiseks esitatud korralduse eelnõuga korralduses ja aruandes tehtud ei ole. Esitatud arvamused ja ettepanekud ning põhjendused arvestamise või mitteamvestamise kohta kajastuvad käesoleva seletuskirja lisas 1.

Lisad:

1. Vabariigi Valitsuse korralduse „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu kehtestamine Pärnu 1 alal ja Põhja-Kiviõli alal“ eelnõule esitatud koostöölastused ja ettepanekud ning nendega arvestamine.